

การสังเคราะห์งานวิจัยภาวะผู้นำในสถานศึกษาไทย: การวิเคราะห์ทอภิมาน

RESEARCH SYNTHESIS IN THAI EDUCATIONAL LEADERSHIP: A META-ANALYSIS

ธวัชชัย ตั้งอุทัยเรือง^{1*}

Twatchai Tangutairuang^{1*}

¹มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

¹Suan Dusit University, Bangkok 10300, Thailand

* Corresponding Author, E-mail: twatchait@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยภาวะผู้นำในสถานศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์ทอภิมาน 1) เพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลในแต่ละกลุ่มทฤษฎีของภาวะผู้นำจากงานวิจัยที่ศึกษาภาวะผู้นำในสถานศึกษาในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลในแต่ละองค์ประกอบของกลุ่มทฤษฎีจากงานวิจัยที่ศึกษาภาวะผู้นำในสถานศึกษาในประเทศไทย 3) เพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลในแต่ละองค์ประกอบของงานวิจัยที่ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาในประเทศไทย ตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้คือรายงานการวิจัยจำนวน 75 เล่ม ที่เผยแพร่ตั้งแต่ปี 2542 ถึง 2556 ด้วยการค้นหาจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบบันทึกผลการวิจัยที่ผู้วิจัยออกแบบเพื่อบันทึกค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากงานวิจัยที่นำมาศึกษา ข้อมูลถูกวิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์ทอภิมานสหสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลแบบสุ่ม ผลการศึกษา 1) กลุ่มทฤษฎีภาวะผู้นำ ด้านพฤติกรรมของผู้นำ ด้านลักษณะนิสัยผู้นำ ด้านผู้นำตามสถานการณ์ ด้านภูมิหลังของผู้นำ พบว่า มีค่าขนาดอิทธิพลต่อการเป็นผู้นำ 0.686, 0.677, 0.614 และ 0.226 ตามลำดับ 2) การวิเคราะห์แต่ละกลุ่มทฤษฎี ด้านพฤติกรรมของผู้นำ พบค่าขนาดอิทธิพล 14 ด้าน ค่าที่สูงที่สุด คือ การบารมี 0.726 รองลงมา คือ ผู้นำที่มุ่งมั่น 0.714 ด้านลักษณะนิสัยของผู้นำ พบค่าขนาดอิทธิพล 14 ด้าน ค่าที่สูงที่สุด คือ การสนับสนุนทีม 0.822 รองลงมา คือ คุณธรรมจริยธรรมของผู้นำ 0.808 ด้านผู้นำตามสถานการณ์ พบค่า ขนาดอิทธิพล 10 ด้าน ค่าที่สูงที่สุด คือ การมีข้อมูลสนับสนุน 0.784 รองลงมา คือ ทีมงานที่มีความพร้อม 0.741 และด้านภูมิหลังผู้นำ พบค่า ขนาดอิทธิพล 7 ด้าน ค่าที่สูงที่สุด คือ ทักษะคิดต่อการเป็นผู้นำ 0.696 รองลงมา คือ เศรษฐฐานะของผู้นำ 0.482 และ 3) การวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลในแต่ละองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การกระตุ้นการใช้ปัญญา การสร้างแรงบันดาลใจ การคำนึงรายบุคคล และการมีบารมี มีค่าขนาดอิทธิพลที่ 0.817, 0.804, 0.770 และ 0.741 ตามลำดับ ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พฤติกรรม ลักษณะนิสัย และสถานการณ์ มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำในระดับสูง พฤติกรรมที่ผู้นำควรเลือกใช้ คือ การสร้างบารมีและเป็นผู้ที่มุ่งมั่น ลักษณะนิสัยที่ผู้นำควรนำมาใช้ คือ การส่งเสริมให้ผู้อื่นได้มีส่วนร่วมมากขึ้นและผู้นำควรมีคุณธรรมจริยธรรม และในด้านผู้นำตามสถานการณ์ผู้นำต้องมีข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการมากเพียงพอและผู้ร่วมงานต้องมีความพร้อมในการทำงานสูง การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำควรมุ่งใช้วิธีการกระตุ้นการใช้ปัญญา และการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้ร่วมงานจึงจะสามารถรับรู้ภาวะผู้นำและไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่า

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ การศึกษา การวิเคราะห์ทอภิมาน

Abstract

The purposes of this research were to synthesize research paper in educational leadership in Thailand using meta-analysis 1) to analyze effect size of educational leadership research from each theory group 2) to analyze effect size of subscales of each educational leadership theory group and 3) to analyze effect size of subscales of transformational leadership. Samples were selected from 75 educational leadership research paper published between B.E 2542 – 2556 by searching from online research database. Research tool used in this research was self-designed result record form to record correlations found in research paper. Data were analyzed by correlation meta-analysis technique with random effect analysis. Results were in three folds 1) the group of leadership theory comprises of behavior, traits, contingency and background. The effect sizes were 0.686, 0.677, 0.614 and 0.226 accordingly. 2) Each of leadership theory group, for leadership behaviors, there were 14 effect sizes, the highest were charismatic and task-oriented leader, showed 0.729 and 0.714. For leadership traits, there were 14 effect sizes. The highest were team support and moral of leader, showed 0.822 and 0.808 effect size accordingly. For contingency, there were 10 effect sizes. The highest were having enough Information and mature team, showed 0.784 and 0.741. And, for leader's backgrounds, there were 7 effect sizes. The highest were leader's attitude and economy status, showed 0.696 and 0.482. 3) For effect size of each subscales of transformational leadership, they showed intellectual stimulation, inspirational motivation, individualized consideration and idealized influence effect sizes as 0.817, 0.804, 0.770 and 0.714 accordingly. The findings from this research were that the highly noticeable characteristics of educational leadership were behavior and traits rather than contingency or background. The two important behaviors were charismatic and being task-oriented leader to gain recognition in leadership. Hence, the leaders should promote moral in work environment and being intellectual stimulation and individual inspiration to team which will raise perfect leadership role and lead to follower's transformation.

Keywords: Leadership, Education, Meta-analysis

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากในระบบการศึกษาของประเทศ ประเทศไทยมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นมาก ใน พ.ศ. 2558 มีจำนวนสถาบันระดับอุดมศึกษามากถึง 156 แห่ง (Office of the Higher Education Commission, 2015) ในจำนวนนี้มีสถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากที่เปิดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา และโดยเฉพาะในสาขาการบริหารการศึกษา ประเทศไทยจึงมีงานวิจัยในด้านการบริหารการศึกษาเพิ่มจำนวนมากขึ้น จากการสำรวจดัชนีพันธกิจและวิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์เครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (Thai Library Integrated System: ThaiLIS) ใน พ.ศ. 2558 พบว่า งานวิจัยด้านการบริหารการศึกษา มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องภาวะผู้นำมากถึง 1 ใน 7 และเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องคุณลักษณะหรือพฤติกรรมภาวะผู้นำโดยตรงหรือการศึกษาปัจจัยเชิงผลที่เกิดจากอิทธิพลของภาวะผู้นำในสถานศึกษา เช่น

ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสถานศึกษา (Tshering & Sawangmek, 2016) คุณภาพการศึกษา หรือความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งอาจศึกษาจากทฤษฎีเดียวกัน แต่มีแบบแผนการวิจัย วิธีการวิจัย กลุ่มประชากรที่แตกต่างกันออกไป ผลของงานวิจัยเหล่านั้นมีทั้งที่สอดคล้องและขัดแย้งกัน แต่ปรากฏว่าไม่มีการศึกษาสังเคราะห์เรื่องราวะผู้นำในสถานศึกษาให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนจากผลการศึกษาเหล่านั้น

ผลการวิจัยข้างต้นมีจำนวนมากที่ไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์โดยตรง สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ การขาดความมั่นใจต่อคุณภาพของการวิจัย เป็นผลให้ผลการวิจัยเพียงครั้งเดียวมักจะไม่ได้รับการยอมรับ เพราะขาดการยืนยันความถูกต้องทางทฤษฎีจากศึกษาวิจัย (Hunter, et al., 2004) ดังนั้นผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยจึงควรได้รับการยืนยันตรวจสอบถึงคุณภาพวิธีวิจัยและผลการศึกษาที่ได้ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นความรู้ที่ชัดเจน และได้รับการยืนยันด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงสถิติด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณจะทำให้ได้ความรู้ที่มีข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้ได้ประโยชน์ได้

การสังเคราะห์งานวิจัย (Research synthesis) เป็นระเบียบวิธีการศึกษาตามระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ เป็นกระบวนการหาความรู้ เพื่อตอบปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยการรวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหานั้นๆ หลายเรื่องมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติหรือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและนำเสนอข้อสรุปอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้คำตอบปัญหาวิจัย การวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta analysis) เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้วิธีการทางสถิติมาสังเคราะห์งานวิจัยหลายๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาการวิจัยเดียวกัน โดยมีงานวิจัยแต่ละเรื่องเป็นหน่วยการวิเคราะห์ ผลวิจัยจากงานวิจัยแต่ละเรื่องจะถูกปรับให้เป็นหน่วยมาตรฐานเดียวกันและนำมาเป็นตัวแปรตามในการสังเคราะห์งานวิจัย ส่วนตัวแปรอิสระ คือ คุณลักษณะงานวิจัย ซึ่งเป็นสาระของรายงานการวิจัยที่ไม่ใช่ส่วนของผลการวิจัย หรืออาจจะกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การวิเคราะห์ห่อภิมาณ เป็นวิธีการวิจัยแบบหนึ่งที่ใช้วิธีการทางสถิติมาวิเคราะห์รายงานการวิจัย เพื่อหาข้อสรุปอย่างมีระบบจากงานวิจัยหลายๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาการวิจัยเดียวกัน

ในด้านภาวะผู้นำในสถานศึกษา ภาวะผู้นำนั้นมีความเฉพาะของแต่ละบริบท ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ลักษณะนิสัย สถานการณ์ และบทบาทที่ได้รับ และมีความสำคัญต่อการนำความสำเร็จมาสู่องค์กรแต่ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว (Yukl, 2006) แต่นักวิจัยจำนวนมากมักศึกษาในกรอบแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำตามที่นักวิจัยสนใจเท่านั้น แต่ทฤษฎีภาวะผู้นำหนึ่งนั้นอาจจะไม่สามารถอธิบายหรือนำไปใช้ได้กับบุคคลใดในองค์กรใดได้อย่างครบถ้วน ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบสมบูรณ์ (Full range leadership theory) ก็ไม่สามารถอธิบายต่อความต้องการด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ได้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ก็ไม่สามารถนำไปใช้ในบริบทที่ผู้ตามเหมาะสมกับภาวะผู้นำการปฏิบัติ และไม่มีเครื่องมือประเมินภาวะผู้นำใดที่จะเหมาะกับทุกมิติของภาวะผู้นำ (Antonakis & House, 2013; Antonakis & Avolio, 2003; Tangutairuang, 2014) ดังนั้นจึงยังไม่ปรากฏมีการศึกษาเรื่องราวะผู้นำในสถานศึกษาที่มีความสมบูรณ์

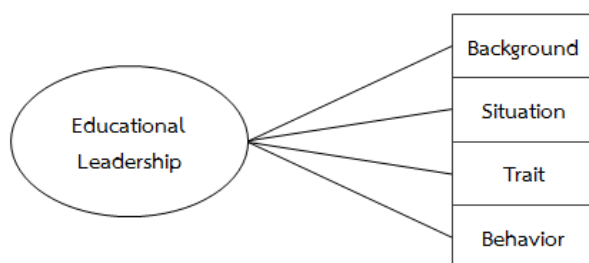
จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการศึกษาภาวะผู้นำในสถานศึกษาที่ค้นพบ จากรายงานการวิจัย ดุษฎีนิพนธ์ และวิทยานิพนธ์ที่คัดเลือก โดยการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีวิเคราะห์ห่อภิมาณ เพื่อให้ได้ข้อสรุปความรู้เรื่องพฤติกรรมภาวะผู้นำทางการศึกษาในเชิงวิชาการที่ชัดเจนครอบคลุมครบถ้วน อันจะเป็นประโยชน์ในการหาข้อสรุปความเข้าใจเรื่องราวะผู้นำในสถานศึกษาที่มีการศึกษาแล้วและจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในเรื่องภาวะผู้นำต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลในแต่ละกลุ่มทฤษฎีของภาวะผู้นำจากงานวิจัยที่ศึกษาภาวะผู้นำในสถานศึกษาในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลในแต่ละองค์ประกอบของกลุ่มทฤษฎีจากงานวิจัยที่ศึกษาภาวะผู้นำในสถานศึกษาในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลในแต่ละองค์ประกอบของงานวิจัยที่ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาในประเทศไทย

กรอบแนวคิด

จากการสังเคราะห์แนวคิดในเรื่องภาวะผู้นำ (Phusilp & Tangutairuang, 2017; Tangutairuang, 2014) พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำนั้นมีกรอบแนวคิดทฤษฎีหลักอยู่ 4 ด้าน คือ 1) ด้านภูมิหลังของผู้นำ (Background Theories) 2) ด้านลักษณะนิสัยผู้นำ (Trait Theories) 3) ด้านพฤติกรรมของผู้นำ (Behavior Theories) และ 4) ด้านผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency Theories) จึงนำผลการสังเคราะห์นี้มาเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่างการวิจัย

ประชากรคือรายงานการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ที่มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำในสถานศึกษาในประเทศไทยทุกระดับ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ที่ทำการวิจัยในประเทศตั้งแต่มีการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2542 จนถึง 2556

ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือรายงานการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ที่มีการศึกษาเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำในสถานศึกษาในประเทศไทยในทุกระดับชั้น เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ที่ทำการวิจัยในประเทศตั้งแต่มีการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2542 จนถึง 2556 โดยสืบค้นจากแหล่งข้อมูล ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์เครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (Thai Library Integrated System: ThaiLIS) ฐานข้อมูลจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Center: TCI) และ ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital "วช." (Digital Research Information Center: DRIC) โดยใช้คำสำคัญ คือ “ภาวะผู้นำ” จากการสืบค้นพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ

บริหารการศึกษาถึง 916 เล่ม เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำมากถึง 133 เล่ม แต่ที่เป็นงานวิจัยที่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณที่สามารถนำเอามาวิเคราะห์หาค่าได้ 75 เล่ม เป็นตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้

2. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบบันทึกข้อมูลที่นักวิจัยออกแบบขึ้นเอง โดยมีข้อมูลที่สำคัญที่ต้องบันทึก คือรหัสงานวิจัย ผู้ทำการวิจัย ปีที่ทำการวิจัย และสุดท้ายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากการรายงานการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่ได้คัดเลือกงานวิจัยที่เป็นตัวอย่างการวิจัยและได้ออกแบบบันทึกข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จึงนำงานวิจัยที่เป็นตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้มาอ่าน เพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาของงานวิจัยแต่ละงานและนำผลงานวิจัยมาบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูลที่นักวิจัยออกแบบไว้ และหากมีงานวิจัยใดที่นักวิจัยต้องการแปลงค่าจากผลการวิจัยเพื่อให้ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ นักวิจัยจะต้องทำการวิเคราะห์ผลการวิจัยและแปลผลให้เป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เหมือนกันก่อน ก่อนที่จะนำข้อมูลบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการอ่านและบันทึกข้อมูลงานวิจัยทั้ง 75 เล่ม โดยใช้เวลาอยู่ประมาณ 12 เดือนจึงอ่านและบันทึกผลการวิจัยที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลทั้งหมดมาบันทึกในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อเตรียมตัวสู่การวิเคราะห์ ก่อนเข้าส่วนขั้นตอนการวิเคราะห์ ข้อมูลจะถูกนำตรวจด้วยการจัดทำแผนภาพ Scatter Plot เพื่อหา Outlier และเมื่อพบข้อมูลที่ออกนอกขอบเขตข้อมูลจะถูกนำออก จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์จะแบ่งออกเป็นสองตอน ในตอนที่หนึ่ง จะเป็นการวิเคราะห์หาค่าขนาดอิทธิพลจำแนกตามกลุ่มทฤษฎีภาวะผู้นำทั้ง 4 ประเภทตามกรอบแนวคิดการวิจัยคือ ด้านภูมิหลัง ด้านลักษณะนิสัย ด้านพฤติกรรม และด้านสถานการณ์ และตอนที่สองจะเป็นการวิเคราะห์หาค่าขนาดอิทธิพลขององค์ประกอบย่อยของแต่ละกลุ่มทฤษฎี ขั้นตอนในการวิเคราะห์ทั้งสองขั้นตอน มีดังนี้ เนื่องจากการวิเคราะห์หาค่าขนาดอิทธิพลจะไม่สังเคราะห์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยตรงเนื่องจากค่าความแปรปรวนนั้นขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ ดังนั้น ขั้นตอนแรกนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่บันทึกในโปรแกรมแต่ละค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มาแปลงเป็นค่าสเกลมาตรฐาน (Z Scale) ด้วยวิธีของ Fisher (1915) (Fisher's Z Transformation) เนื่องจากการวิเคราะห์ใช้ Fisher's Z Scale ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาค่าความแปรปรวนใหม่ด้วยวิธีของ Fisher หลังจากนั้น จึงนำค่า Z scale ที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาค่าขนาดอิทธิพลแบบคงที่ด้วยวิธีการถ่วงน้ำหนักรวมตามวิธีของ Glass การแปลงค่า Fisher's Z transformation, และค่าความแปรปรวน

$$Z = 0.5 \times \ln\left(\frac{1+r}{1-r}\right) \quad \text{และ} \quad V_z = \frac{1}{n-3} \quad \text{และ} \quad SE_z = \sqrt{V_z}$$

เนื่องจากการวิจัยนั้นมาจากบริบทสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงวิเคราะห์ค่าอิทธิพลด้วยค่าอิทธิพลแบบสุ่ม (Random Effect Size) และจำเป็นต้องปรับความแปรปรวนของแต่ละงานวิจัยให้อยู่บนสเกลเดียวกันด้วยความแปรปรวนระหว่างกลุ่มด้วยค่า T^2 ตามวิธีของ DerSimonian and Laird (1986) เมื่อทราบความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (T^2) แล้วจึงนำมาคำนวณหาความแปรปรวนรวมกับความแปรปรวนภายในเพื่อปรับให้ผลงานศึกษาทุกงานอยู่บนสเกลเดียวกัน และจึงคำนวณหาค่าเฉลี่ย แล้วจึงมาตรวจสอบ Heterogeneity of

Effect Size ด้วยสถิติ I^2 (Higgins & Thompson, 2002) เพื่อตรวจสอบระดับความไม่คงที่ขนาดอิทธิพลระหว่างงานวิจัย ค่า Heterogeneity (I^2) ที่ยอมรับได้คือ ตั้งแต่ระดับ 0.75 ขึ้นไป (Higgins, et al., 2003) เมื่อผ่านการตรวจ Heterogeneity จะนำค่าขนาดอิทธิพลไปคำนวณหาช่วงความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สุดท้ายนำค่าขนาดอิทธิพลและช่วงความเชื่อมั่นที่คำนวณได้จาก Fisher's Z Scale แปลงกลับมาเป็นค่าขนาดอิทธิพลและช่วงความเชื่อมั่นในรูปของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และแสดงในรูปตาราง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณ จำนวนงานวิจัยที่ศึกษาค่าสหสัมพันธ์ในตัวแปรดังกล่าวแสดงด้วยค่า Study หรือ N จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมในการศึกษาตัวแปรดังกล่าวแสดงด้วยค่า Sample size หรือ SS ค่าขนาดอิทธิพลที่คำนวณได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เฉลี่ยแสดงด้วยค่า Mean effect หรือ M ค่าขีดจำกัดล่างของค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยที่ระดับความเชื่อมั่น 95% แสดงด้วยค่า Lower limit หรือ LL_M และขีดจำกัดบนของค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยที่ระดับความเชื่อมั่น 95% แสดงด้วยค่า Upper limit หรือ UL_M

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำในสถานศึกษาในประเทศไทยจำแนกตามกลุ่มทฤษฎีของภาวะผู้นำ

ผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาเบื้องต้น พบผลการวิจัยที่กลุ่มทฤษฎีด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำ (Behavior) มีจำนวนมากที่สุด คือ 52 เล่ม มีขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 34,220 หน่วย ผลงานวิจัยที่ศึกษากลุ่มทฤษฎีลักษณะนิสัยภาวะผู้นำ (Trait) มีจำนวน 20 งาน มีขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 10,733 หน่วย ผลงานวิจัยที่ศึกษากลุ่มทฤษฎีสถานการณ์ของผู้นำ (Contingency) มีจำนวน 17 งาน มีขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 8,531 หน่วย และผลงานวิจัยที่ศึกษากลุ่มทฤษฎีภูมิหลังของผู้นำ (background) มีจำนวน 14 งาน มีขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 8,208 หน่วย

เมื่อวิเคราะห์หาค่าขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำจำแนกตามกลุ่มทฤษฎีแต่ละกลุ่ม พบว่า กลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมของผู้นำ (behavior) มีระดับค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดที่ระดับ 0.676 มีช่วงความเชื่อมั่นระหว่าง 0.055 ถึง 0.925 ในระดับความเชื่อมั่น 95% รองลงมาคือกลุ่มทฤษฎีลักษณะนิสัยของผู้นำ (trait) มีค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ระดับ 0.677 มีช่วงความเชื่อมั่นระหว่าง 0.096 ถึง 0.914 ในระดับความเชื่อมั่น 95% รองลงมาคือกลุ่มทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (contingency) มีค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ระดับ 0.614 มีช่วงความเชื่อมั่นระหว่าง 0.084 ถึง 0.873 ในระดับความเชื่อมั่น 95% และที่น้อยที่สุดคือกลุ่มทฤษฎีด้านภูมิหลังของผู้นำ (background) โดยมีค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ระดับ 0.226 มีช่วงความเชื่อมั่นระหว่าง -0.300 ถึง 0.646 ในระดับความเชื่อมั่น 95% ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำจำแนกตามกลุ่มทฤษฎีผู้นำในสถานศึกษา

Random effects as correlations		Behavior	Trait	Contingency	Background
Study	N	52	20	17	14
Sample size	SS	34220	10733	8531	8208
Mean effect	M	0.686	0.677	0.614	0.226
Lower limit (95%)	LL_M	0.055	0.096	0.084	-0.300
Upper limit (95%)	UL_M	0.925	0.914	0.873	0.646

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำในสถานศึกษาในประเทศไทยตามกลุ่มทฤษฎีที่จำแนกตามองค์ประกอบและองค์ประกอบย่อย

จากผลการวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำในองค์ประกอบด้านภูมิหลังของผู้นำในสถานศึกษา พบงานวิจัยที่สามารถนำมาวิเคราะห์ 15 งานวิจัย พบว่า มีองค์ประกอบย่อยที่ศึกษาทั้งสิ้น 7 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย 1) ทักษะติดต่อการเป็นผู้นำ (ATT) 2) เศรษฐฐานะของผู้นำ (AES) 3) ประสบการณ์การสอน (TEXP) 4) อายุ (AGE) 5) ประสบการณ์การบริหาร (AEXP) 6) ระดับการศึกษา (EDU) และ 7) ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง (TIME) มีขนาดอิทธิพลที่ระดับ 0.696, 0.482, 0.288, 0.194, 0.186, 0.071 และ 0.023** ตามลำดับ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลขององค์ประกอบด้านภูมิหลังของผู้นำ

Random effects as correlations		ATT	AES	TEXP	AGE	AEXP	EDU	TIME
Study	<i>N</i>	5	3	4	5	12	10	2
Sample size	<i>SS</i>	3333	1656	3054	3695	7309	6922	1369
Mean effect	<i>M</i>	0.696	0.482	0.288	0.194	0.186	0.071	0.023
Lower limit (95%)	<i>LL_M</i>	-0.977	-0.557	-0.846	-0.907	-0.326	-0.205	**
Upper limit (95%)	<i>UL_M</i>	0.999	0.933	0.951	0.957	0.613	0.337	**

** ไม่สามารถคำนวณหาช่วงของขนาดอิทธิพลได้

จากผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำในองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้นำในสถานศึกษา พบงานวิจัยที่สามารถนำมาวิเคราะห์ 17 งานวิจัย พบว่า มีองค์ประกอบย่อยที่ศึกษาทั้งสิ้น 10 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย 1) มีข้อมูลสารสนเทศ (INFO) 2) ทีมงานมีความพร้อม (MATU) 3) สภาพแวดล้อมองค์กร (ENVI) 4) โครงสร้างองค์กร (STRU) 5) ความสามารถจัดการกับความเปลี่ยนแปลง (CHNG) 6) ภาระงาน (LOAD) 7) การได้รับการยอมรับ (RECO) 8) การได้รับการสนับสนุน (SUPP) 9) การมีเครือข่าย (NET) และ 10) ความสัมพันธ์กับทีมงาน (RELA) มีขนาดอิทธิพลที่ระดับ 0.784, 0.741, 0.741, 0.672, 0.637, 0.569**, 0.553, 0.551, 0.536 และ 0.367 ตามลำดับ ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลขององค์ประกอบด้านผู้นำตามสถานการณ์

Random Effect as Correlation		INFO	MATU	ENVI	STRU	CHNG
Study	<i>N</i>	4	6	3	12	6
Sample size	<i>SS</i>	1548	2934	1092	6293	2376
Mean effect	<i>M</i>	0.784	0.741	0.741	0.672	0.637
Lower limit (95%)	<i>LL_M</i>	0.226	-0.150	-0.823	-0.041	-0.356
Upper limit (95%)	<i>UL_M</i>	0.954	0.968	0.996	0.932	0.954

Random Effect as Correlation		LOAD	RECO	SUPP	NET	RELA
Study	<i>N</i>	2	4	7	3	5
Sample size	<i>SS</i>	1182	2519	3880	1104	2706
Mean effect	<i>M</i>	0.569	0.553	0.551	0.536	0.367
Lower limit (95%)	<i>LL_M</i>	**	-0.681	-0.440	-0.678	0.061
Upper limit (95%)	<i>UL_M</i>	**	0.969	0.937	0.966	0.610

** ไม่สามารถคำนวณหาช่วงของขนาดอิทธิพลได้

จากผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำในองค์ประกอบด้านลักษณะนิสัยของผู้นำในสถานศึกษา พบงานวิจัยที่สามารถนำมาวิเคราะห์ 20 งานวิจัย พบว่า มีองค์ประกอบย่อยที่ศึกษาทั้งสิ้น 14 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย 1) ความทุ่มเท (DEDI) 2) การสนับสนุนทีม (SUPP) 3) ด้านคุณธรรม (MORA) 4) ทักษะในการทำงาน (SKIL) 5) เป็นแบบอย่างในการทำงาน (MODL) 6) ความสามารถในการปกครอง (GOVN) 7) การมีวิสัยทัศน์ (VISI) 8) ด้านแรงจูงใจ (MOTI) 9) ความเฉลียวฉลาด (INTL) 10) ความสามารถ (COMP) 11) ความคิดสร้างสรรค์ (CREA) 12) บุคลิกภาพ (PERS) 13) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และ 14) และการตัดสินใจ (DECI) มีขนาดอิทธิพลที่ระดับ 0.836**, 0.822, 0.808, 0.803, 0.780**, 0.770, 0.758, 0.718, 0.711, 0.693, 0.664**, 0.658, 0.639 และ 0.611 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงานวิจัยด้านการทำงานอย่างทุ่มเทที่มีจำนวนน้อย จึงทำให้ยังไม่สามารถหาค่าความเชื่อมั่นได้จากผลงานผลการวิเคราะห์ ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลขององค์ประกอบด้านลักษณะนิสัยของผู้นำ

Random Effect as Correlation		DEDI	SUPP	MORA	SKIL	MODL	GOVN	VISI
Study	<i>N</i>	2	3	5	6	2	3	6
Sample size	<i>SS</i>	1420	1683	3471	2986	1236	1459	3049
Mean effect	<i>M</i>	0.836	0.822	0.808	0.803	0.780	0.770	0.758
Lower limit (95%)	<i>LL_M</i>	**	-0.936	0.461	-0.630	**	-0.813	-0.545
Upper limit (95%)	<i>UL_M</i>	**	0.999	0.941	0.995	**	0.997	0.989

Random Effect as Correlation		MOTI	INTL	COMP	CREA	PERS	EQ	DECI
Study	<i>N</i>	7	4	9	2	9	2	3
Sample size	<i>SS</i>	3270	2002	5614	742	5021	1023	1904
Mean effect	<i>M</i>	0.718	0.711	0.693	0.664	0.658	0.639	0.611
Lower limit (95%)	<i>LL_M</i>	0.362	-0.943	0.110	**	-0.201	**	-1.000
Upper limit (95%)	<i>UL_M</i>	0.891	0.998	0.921	**	0.945	**	1.000

** ไม่สามารถคำนวณหาช่วงของขนาดอิทธิพลได้

จากผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำในองค์ประกอบด้านพฤติกรรมของผู้นำในสถานศึกษา พบงานวิจัยที่สามารถนำมาวิเคราะห์ 53 งานวิจัย พบว่า มีการศึกษาในทฤษฎีพฤติกรรมอยู่ 14 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) ผู้นำนักพัฒนา (DEVE) 2) ผู้นำมีบารมี (CHAR) 3) ผู้นำมุ่งงาน (TASK) 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TRNF) 5) ผู้นำที่สนับสนุน (SUPP) 6) ภาวะผู้นำทางการศึกษา (ACDL) 7) ผู้นำมุ่งสัมพันธ์ (RELA) 8) ผู้นำมุ่งความสำเร็จ (ACHI) 9) ภาวะผู้นำการปฏิบัติ (TRNS) 10) ผู้นำที่ร่วมมือ (PART) 11) ผู้นำที่คอยกำกับ (DIRE) 12) ผู้นำที่มอบหมายงาน (DELE) 13) ผู้นำที่แนะนำ (SELL) และ 14) ผู้นำที่สั่งงาน (TELL) มีขนาดอิทธิพลที่ระดับ 0.835**, 0.726, 0.714, 0.711, 0.710, 0.672, 0.670, 0.646, 0.546, 0.538, 0.455, 0.450, 0.063** และ -0.039** ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงานวิจัยด้านผู้นำที่มุ่งการพัฒนาที่มีจำนวนน้อย จึงทำให้ยังไม่สามารถหาค่าความเชื่อมั่นได้จากผลงานผลการวิเคราะห์ ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลขององค์ประกอบด้านพฤติกรรมของผู้นำ

Random effects as correlation		DEVE	CHAR	TASK	TRNF	SUPP	ACDL	RELA
Study	<i>N</i>	2	22	13	34	8	12	14
Sample size	<i>SS</i>	1236	17936	10568	26884	3811	8014	10758
Mean effect	<i>M</i>	0.835	0.726	0.714	0.711	0.710	0.672	0.670
Lower limit (95%)	<i>LL_M</i>	**	-0.099	-0.680	-0.010	-0.306	0.033	-0.638
Upper limit (95%)	<i>UL_M</i>	**	0.960	0.989	0.946	0.970	0.921	0.983
Random effects as correlation		ACHI	TRNS	PART	DIRE	DELE	SELL	TELL
Study	<i>N</i>	7	10	12	5	3	2	2
Sample size	<i>SS</i>	3463	6096	6310	2072	2174	3747	4352
Mean effect	<i>M</i>	0.646	0.546	0.538	0.455	0.450	0.063	-0.039
Lower limit (95%)	<i>LL_M</i>	-0.264	-0.440	-0.103	-0.524	-.996	**	**
Upper limit (95%)	<i>UL_M</i>	0.947	0.935	0.863	0.916	.996	**	**

** ไม่สามารถคำนวณหาช่วงของขนาดอิทธิพลได้

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำกลุ่มทฤษฎีด้านพฤติกรรมพบว่า มีงานวิจัยจำนวนมากศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) มีจำนวนมากถึง 34 งานวิจัย ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Bass & Avolio, 1990) มีองค์ประกอบของทฤษฎีอยู่ 4 ด้าน คือ 1) การมีอิทธิพลในอุดมคติ (Idealized influence: CHAR) 2) การเป็นแรงบันดาลใจ (Inspirational motivation: INSP) 3) การกระตุ้นความคิด (Intellectual stimulation: STIM) และ 4) การคำนึงรายบุคคล (Individualized consideration: INDI) ผู้วิจัยจึงนำงานวิจัยมาวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์ห่อภิมาณ เมื่อทำการคัดเลือก สามารถคัดเลือกได้ 19 งานวิจัย ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะทั้ง 4 ด้าน พบว่า องค์ประกอบด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา (STIM) เป็นองค์ประกอบที่มีค่าขนาดอิทธิพลสูงที่สุด โดยมีค่าที่ 0.817 รองลงมาคือ องค์ประกอบด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (INSP) และ การคำนึงรายบุคคล (INDI) โดยมีค่า

ขนาดอิทธิพลเฉลี่ยอยู่ที่ 0.804 และ 0.770 ตามลำดับ ส่วนด้านการมีบาร์มี (CHAR) เป็นองค์ประกอบที่มีขนาดอิทธิพลน้อยที่สุด โดยมีค่าขนาดอิทธิพลที่ 0.741 ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำตามทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำในองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

Random effects as correlations		STIM	INSP	INDI	CHAR
Study	<i>N</i>	19	19	19	19
Sample size	<i>SS</i>	16269	16269	16269	16269
Mean effect	<i>M</i>	0.817	0.804	0.770	0.741
Lower limit (95%)	<i>LL_M</i>	-0.164	-0.099	-0.092	-0.141
Upper limit (95%)	<i>UL_M</i>	0.985	0.981	0.972	0.967

อภิปรายผล

ผลจากศึกษางานวิจัยในเรื่องภาวะผู้นำทางการศึกษาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542 ถึง 2556 พบว่า จากจำนวนงานที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา 916 ชิ้น พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำถึง 133 ชิ้น มีค่าเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 14.52 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเรื่องภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยด้านการศึกษาสนใจให้ความสนใจมากถึงสัดส่วน 1 ใน 7 ของงานวิจัย และนั่นแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำมีสำคัญต่อระบบการศึกษา

จากผลการการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำในแต่ละกลุ่มทฤษฎีของภาวะผู้นำจากงานวิจัยที่ศึกษาภาวะผู้นำในสถานศึกษาในประเทศไทย จากตาราง 1 เมื่อพิจารณาปริมาณงานวิจัย พบว่า ด้านพฤติกรรมของผู้นำมีผลงานวิจัยที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้มากที่สุดถึง 52 งาน ด้านลักษณะนิสัย สถานการณ์ และภูมิหลัง มีจำนวนผลงานวิจัยที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ 20 17 และ 14 งานตามลำดับ และเมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลด้านพฤติกรรม ด้านลักษณะนิสัย ด้านสถานการณ์ และด้านภูมิหลัง มีค่าขนาดอิทธิพลที่ระดับ 0.686 0.677 0.614 และ 0.226 ตามลำดับ ด้านพฤติกรรม ด้านลักษณะนิสัย และ ด้านสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ เป็นคุณลักษณะที่มีผลการรับรู้ภาวะผู้นำที่ใกล้เคียงกัน โดยด้านพฤติกรรมมีขนาดอิทธิพลสูงที่สุดที่ระดับ 0.686 ด้านลักษณะนิสัยมีขนาดอิทธิพลที่ระดับ 0.677 และด้านสภาพแวดล้อมมีขนาดอิทธิพลที่ระดับ 0.614 ในส่วนของภูมิหลังของผู้นำมีค่าขนาดอิทธิพลน้อยที่สุดที่ระดับ 0.226 ซึ่งมีความแตกต่างกับขนาดอิทธิพลของ 3 กลุ่มแรกอย่างชัดเจน ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์ สามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำนั้นสามารถรับรู้ได้จาก พฤติกรรม ลักษณะนิสัย และสถานการณ์แวดล้อมที่เอื้อหนุนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนภูมิหลังผู้นำมีการรับรู้ด้านภาวะผู้นำในระดับต่ำกว่ามาก หรืออาจจะสรุปได้อีกอย่างว่าผู้นำในสถานศึกษานั้นไม่สัมพันธ์กับภูมิหลังของผู้นำมากนัก หรือสรุปอีกนัยหนึ่ง คือ ภาวะผู้นำนั้นสามารถพัฒนาได้ หากผู้นำพัฒนาพฤติกรรมและลักษณะนิสัยให้เหมาะสมกับบริบทหรือสถานการณ์ในองค์กร

จากผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำในแต่ละองค์ประกอบของกลุ่มทฤษฎีจากงานวิจัยที่ศึกษาภาวะผู้นำในสถานศึกษาในประเทศไทย เพื่อให้ทราบว่าในแต่ละด้านนั้นมีองค์ประกอบย่อยอะไรบ้างที่มีการศึกษากันและมีขนาดอิทธิพลอยู่ที่ระดับใด จากการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำในกลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมภาวะผู้นำ พบการศึกษาในทฤษฎีพฤติกรรมอยู่ 14 ลักษณะ พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำที่มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำมาก คือ การเป็นผู้นำนักพัฒนา (0.835**) อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์ยังมีจำนวนไม่มาก

เพียงพอต่อการวิเคราะห์หาช่วงความเชื่อมั่น ซึ่งควรจะมีการติดตามศึกษาต่อไปในอนาคต พฤติกรรมที่รับรู้สูงต่อมาก็คือ การเป็นผู้นำที่มีบาร์มี (0.726) การเป็นผู้นำที่ทำตัวให้เป็นที่น่าับถ้อยถ้อยและเป็นบุคคลตัวอย่างที่ดีที่น่าเอาเป็นเยี่ยงอย่างในด้านการทำงานและเป็นผู้มีผู้นำ ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับถือผู้หลักผู้ใหญ่ และมองว่าผู้ที่มีบาร์มีนำเคารพยกย่องเป็นคุณลักษณะผู้นำที่รับรู้ได้ง่าย ผลการวิเคราะห์ยังทำให้ทราบว่า การเป็นผู้นำที่มุ่งมั่น (0.714) ให้ความสำคัญต่องานสูงกว่าการให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ นั่นอาจจะเป็นเพราะบริบทสถานศึกษาในประเทศไทยต้องการจะเห็นคนที่ทำงานจริงๆและมุ่งมั่น เนื่องจากสังคมการศึกษาในไทยอาจจะถูกมองโดยบุคคลในองค์กรว่าผู้นำยังไม่มุ่งมั่นในงานสูง ดังนี้ จึงคาดหวังผู้นำที่มุ่งมั่นสูงและสุดท้าย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (0.711) เป็นคุณลักษณะพฤติกรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาผู้นำในปัจจุบันที่มุ่งพัฒนาคนในทีมงานให้มีศักยภาพสูงขึ้นในการเปลี่ยนแปลงบุคลากรในองค์กรให้เป็นผู้นำ ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความสนใจในการศึกษาภาวะผู้นำด้วยทฤษฎีนี้มากถึง 34 งาน ในขณะที่งานวิจัยในทฤษฎีพฤติกรรมอื่นๆโดยภาพรวมแล้ว มีสัดส่วนจำนวนงานวิจัยไม่ถึงครึ่งของงานวิจัยทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำผลการศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแยกออกมาวิเคราะห์เพิ่มเติมแยกไว้ ในส่วนทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำอื่นๆนั้นสามารถพบการรับรู้ได้ในระดับรองลงไปจากที่ได้แสดงไว้ข้างต้น

จากการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำในกลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมภาวะผู้นำทำให้พบว่า มีนักวิจัยศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากถึง 34 งานวิจัย ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาสังเคราะห์และพบว่า มีงานวิจัยที่สามารถนำมาสังเคราะห์ขนาดอิทธิพลตามทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ถึง 19 งานวิจัย และเมื่อนำข้อมูลทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์พบว่า องค์ประกอบด้านการกระตุ้นความคิดนั้นเป็นองค์ประกอบที่มีค่าขนาดอิทธิพลสูงสุด (0.817) ซึ่งหมายถึงงานวิจัยจำนวนมากมีผลการศึกษาวิเคราะห์ที่ไปในทิศทางเดียวกันว่าการกระตุ้นความคิดนั้นเป็นองค์ประกอบทฤษฎีที่มีอิทธิพลรูปแบบพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถรับรู้ได้สูงที่สุด ผลการวิเคราะห์การรับรู้ที่รองลงมาคือการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ร่วมงาน (0.804) ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้ตามมีพลังในการทำงานจากภายในตัวเอง ต่อมาการคำนึงถึงรายบุคคล (0.770) คือการพิจารณาความแตกต่างระหว่างบุคคลในการทำงานร่วมกันของผู้นำ และสุดท้ายคือ การมีอิทธิพลในทางอุดมคติ (idealized influence) หรืออาจเรียกว่าการมีบาร์มี ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่รับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด (0.741) โดยสรุป หากผู้นำต้องการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในตัวเองและในองค์กร ควรมุ่งที่การพัฒนาบุคลากรให้กระตุ้นการใช้ความคิดด้วยตนเอง และผู้นำควรเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย Tangutairuang (2014) ที่เคยศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้ หากพิจารณาจากการศึกษาที่หลากหลายจะพบว่า จะมีส่วนผสมที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของ กลุ่มประชากรที่ศึกษา แต่จากการศึกษาภาวะผู้นำในบริบทสถานศึกษาไทยหลายครั้งพบความสอดคล้องกันดังกล่าว

ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำในองค์ประกอบกลุ่มทฤษฎีลักษณะนิสัยของผู้นำพบการศึกษาองค์ประกอบย่อย 14 ด้าน พบว่า มีนักวิจัยศึกษาด้านบุคลิกภาพและความสามารถของผู้นำถึง 9 งานวิจัยเท่ากัน มีงานวิจัยศึกษาแรงจูงใจผู้นำ 7 งานวิจัย และ ศึกษาวิสัยทัศน์ผู้นำและทักษะผู้นำ 6 งานวิจัยเท่ากัน งานวิจัยที่เหลือยังมีจำนวนน้อยจึงทำให้ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมยังขาดความน่าเชื่อถือ อย่างไรก็ตามหากดูจากผลขนาดอิทธิพลจะพบว่า ผู้นำที่ทำงานด้วยความทุ่มเทและเสียสละ (0.836**) มีระดับการรับรู้ลักษณะนิสัยของผู้นำในระดับสูง แต่งานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์ยังไม่มากเพียงพอต่อการวิเคราะห์ช่วงความเชื่อมั่น ซึ่งควรจะมีการติดตามศึกษาต่อไปในอนาคต พบว่าการสนับสนุนทีมงาน (0.822) มีขนาดอิทธิพลในระดับสูง พบว่า ผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรม (0.808) และ ผู้นำมีทักษะในการทำงานสูง (0.803) จากผลการวิเคราะห์จึงสรุปได้ว่า ลักษณะ

นิสัยของผู้นำในสถานศึกษาในประเทศไทย เชื่อว่าผู้นำมีเสียสละทุ่มเทและสนับสนุนทีมงาน เป็นลักษณะนิสัยผู้นำที่ผู้ร่วมงานสามารถรับรู้ได้มากกว่า อีกทั้งในสถานศึกษายังมองว่าลักษณะผู้นำที่มีคุณธรรม และมีทักษะในการทำงานสูงยังเป็นลักษณะนิสัยที่เด่นชัดของการเป็นผู้นำในสถานศึกษาไทย

ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำในองค์ประกอบกลุ่มทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ พบการศึกษารายการประกอบย่อย 10 ด้าน พบว่า มีนักวิจัยศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรกับภาวะผู้นำมากถึง 12 งานวิจัย รองลงมาเป็นการศึกษาการสนับสนุนผู้นำกับภาวะผู้นำมากถึง 7 งานวิจัย และมีการศึกษาความสัมพันธ์ของทีมงานและผู้นำที่พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง 7 งานวิจัยเท่าๆ กัน หากพิจารณาถึงขนาดอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำ พบว่า การมีข้อมูลสารสนเทศอย่างเพียงพอ (0.784) เป็นองค์ประกอบสำคัญของสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ที่จะช่วยให้ผู้นำสามารถแสดงศักยภาพความเป็นผู้นำได้อย่างเต็มที่ พบว่า ทีมงานที่มีความพร้อม (0.741) จะช่วยให้ผู้นำแสดงความเป็นผู้นำได้ดีกว่า ทีมงานที่ขาดความพร้อม ในด้านสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กร (0.714) และ โครงสร้างองค์กร (0.672) จะช่วยส่งเสริมการรับรู้ภาวะผู้นำในสถานศึกษาได้ดี ส่วนในด้านองค์ประกอบอื่นๆ ต่างก็มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำแต่มีระดับต่ำลงลดหลั่นกันไป จากผลการวิเคราะห์ที่สามารถสรุปได้ว่า สถานศึกษาในประเทศไทย ควรให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมสถานศึกษาในด้านข้อมูลให้มาก เพราะจะเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการบริหารจัดการของผู้นำมาก ผู้นำจะไม่สามารถขับเคลื่อนงานได้หากข้อมูลไม่มีระบบจัดการที่ดีและพอเพียง อีกทั้งสถานศึกษาควรมีการหล่อหลอมสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา อีกทั้งโครงสร้างองค์กรที่ดี เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญต่อผู้นำและการทำงานของผู้นำในสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำในองค์ประกอบกลุ่มทฤษฎีภูมิหลังของผู้นำ พบการศึกษารายการประกอบย่อย 7 ด้าน พบว่า มีนักวิจัยศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้นำกับภาวะผู้นำมากถึง 12 งานวิจัย และมีการศึกษาความสัมพันธ์ของการศึกษาและภาวะผู้นำมากถึง 10 งานวิจัย แต่สิ่งที่พบจากการสังเคราะห์ พบว่า สิ่งที่มีสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำมากที่สุดคือทัศนคติต่อการเป็นผู้นำ (0.696) และสภาพเศรษฐกิจของผู้นำก็มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำรองลงมา (0.482) นอกนั้นจะพบว่า ความสัมพันธ์ในด้านอื่นๆ กับภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ จากผลการวิเคราะห์จึงสามารถสรุปได้ว่า ภูมิหลังของผู้นำนั้นไม่ส่งผลมากต่อการเป็นผู้นำ

เมื่อสรุปผลการวิเคราะห์โดยรวมทั้งหมดจากการศึกษาครั้งนี้ สรุปได้ว่า การวิเคราะห์ที่อภิปรายมาทำให้ค้นพบขนาดอิทธิพลในเรื่องภาวะผู้นำในสถานศึกษาที่สำคัญคือ ภาวะผู้นำนั้น เกิดจากพฤติกรรมของผู้นำ และลักษณะนิสัยของผู้นำเป็นหลัก และสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการบริหารจัดการ ก็จะเป็นผลต่อภาวะผู้นำการแสดงศักยภาพของผู้นำในสถานศึกษา และในบริบทสถานศึกษาไทย ผู้นำนั้นควรมีความเป็นนักพัฒนาอยู่ต่อเนื่อง แสดงความเป็นผู้นำที่น่าเคารพและมีปารมีต่อผู้ร่วมงาน มุ่งเอาใจใส่งานให้มากกว่าการมุ่งเอาใจใส่คน อีกทั้งมีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้ร่วมงาน และพัฒนาผู้ร่วมงานด้วยการสนับสนุนเขา ให้เขามีโอกาสในการใช้ศักยภาพ ด้วยการกระตุ้นการใช้ความคิดของเขา สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ร่วมงานให้รู้สึกมีส่วนร่วมและความผูกพันต่อองค์กร ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่มีวัฒนธรรมที่มีความผูกพันและมุ่งมั่นการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้นำในสถานศึกษาในประเทศไทยนั้น พฤติกรรมที่ผู้นำควรเลือกใช้คือ การสร้างปารมีและเป็นผู้ที่น่ามุ่งมั่น ลักษณะนิสัยที่ผู้นำควรนำมาใช้คือการส่งเสริมให้ผู้ตามได้มีส่วนร่วมมากขึ้นและผู้นำควรมีคุณธรรมจริยธรรม และในด้านผู้นำตามสถานการณ์ผู้นำต้องมี

ข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการมากเพียงพอและผู้ร่วมงานต้องมีความพร้อมในการทำงานสูง การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำควรมุ่งใช้วิธีการกระตุ้นการใช้ปัญญา และการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้ร่วมงานจึงจะสามารถรับรู้ภาวะผู้นำและไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่า

ข้อเสนอในการศึกษาวิจัย การวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้นำในสถานศึกษายังมีบางด้านที่ยังไม่เคยมีการศึกษาเช่น ภาวะผู้นำที่ปล่อยวาง (Laissez-Faire) หรือภาวะผู้นำทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในยุคการเรียนรู้การสอนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหากมีการศึกษาในเรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยก็จะสามารถนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ได้ในลักษณะ Full Range of Leadership Model หรือ การวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับปัจจุบันมากขึ้น และนี่อาจจะเป็นจุดอ่อนของการวิเคราะห์ห่อภิมาณเพราะหากงานวิจัยที่สอดคล้องกับปัจจุบันมีไม่พอเพียง อาจส่งผลให้การวิเคราะห์อาจจะเล็ดล้าสมัยไปในบางประเด็น อีกทั้งในส่วนงานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์ในครั้งนี้ ยังมีงานวิจัยที่หลายด้านที่ควรมีผลงานวิจัยมากกว่านี้ เพื่อจะช่วยให้การวิเคราะห์มีข้อสรุปที่ชัดเจนมากขึ้น เช่น ระยะเวลาในการรับตำแหน่งกับภาวะผู้นำ ปริมาณภาระงาน ความฉลาดทางอารมณ์ การมีความคิดสร้างสรรค์ของผู้นำ ความเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ งานวิจัยเหล่านี้ยังต้องมีจำนวนมากพอที่จะสามารถนำมาช่วยทำให้การวิเคราะห์มีความชัดเจน และสามารถหาความเชื่อมั่นจากผลการวิเคราะห์ที่ได้ดีกว่านี้ อีกทั้ง งานวิจัยครั้งนี้ ได้เพียงข้อสรุปในด้านขนาดอิทธิพลของภาวะผู้นำในแต่ละกลุ่มทฤษฎีและแต่ละด้าน ยังไม่ได้ขนาดอิทธิพลที่ได้พิสูจน์ในเชิงเปรียบเทียบด้วยวิธีการทางสถิติ จึงควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงเปรียบเทียบทั้งในเชิงทฤษฎี และในเชิงประชากร หากแยกกลุ่มประชากรวิเคราะห์ออกมาเปรียบเทียบ ก็จะทำให้ผลที่ได้จะมีความชัดเจนมากขึ้นอีก และเชื่อว่าสิ่งที่ยังไม่มีการศึกษานี้ จะได้รับการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อความเข้าใจในเรื่องภาวะผู้นำในสถานศึกษาไทยให้ลึกซึ้งมากขึ้น

References

- Antonakis, J., Avolio, B. J., & Sivasubramaniam, N. (2003). Context and leadership: An examination of the nine-factor full-range leadership theory using the Multifactor Leadership Questionnaire. *The leadership quarterly*, 14(3), 261-295.
- Antonakis, J., & House. (2013). The Full-Range Leadership Theory: The Way Forward. Transformational and Charismatic Leadership: The Road Ahead 10th Anniversary Edition. *Monographs in Leadership and Management*, 5, 3-33.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1990). *Transformational leadership development: manual for the multifactor leadership questionnaire*. Palo Alto, Calif.: Consulting Psychologists Press.
- DerSimonian, R., & Laird, N. (1986). Meta-analysis in clinical trials. *Controlled clinical trials*, 7(3), 177-188.
- Fisher, R. A. (1915). Frequency distribution of the values of the correlation coefficient in samples from an indefinitely large population. *Biometrika*, 10(4), 507-521.
- Glass, G. V., MacGaw, B., & Smith, M. L. (1984). *Meta-analysis in social research*. Beverly Hills, CA.: Sage.
- Higgins, J., & Thompson, S.G. (2002). Quantifying heterogeneity in a meta-analysis. *Statistics in Medicine*, 21, 1539- 1558.

- Higgins, J., Thompson, S. G., Deeks, J. J., & Altman, D. G. (2003). Measuring inconsistency in meta-analyses. *BMJ*, 327, 557– 560.
- Hunter, J. E., & Schmidt, F. L. (2004). *Methods of Meta-analysis: Correcting Error and Bias in Research Findings* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Office of the Higher Education Commission. (2015). *List of educational institution*. Retrieved February 3, 2015, from www.mua.go.th/muaold/known_ohc/university_mua.xls (in Thai)
- Phusilp, P., & Tangutairuang, T. (2017). Academic Leadership Model of Primary Demonstration School Administrators under Rajabhat Universities. *SDU Research Journal of Humanities and Social Sciences*, 13(1), 129-142.
- Tangutairuang, T. (2014). A Causal Model of the Effectiveness of Small-Sized Primary Schools under the Office of the Basic Education Commission in the Central Region of Thailand. *SDU Research Journal of Humanities and Social Sciences*, 10(3), 95-112. (in Thai)
- Tangutairuang, T. (2016). Meta-Analytic Structural Equation Modeling Technique. *Suratthani Rajabhat Journal*, 3(2), 57-79. (in Thai)
- Tshering, K., & Sawangmek, T. (2016). The Relationship between Principal's Instructional Leadership and School Effectiveness in The Urban Schools of Bhutan. *Journal of Education Naresuan University*, 18(3), 226-236. (in Thai)
- Yukl, G. A. (2006). *Leadership in organizations*. Pearson Education India.